

Sygn. akt II CZ 106/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa H. S. i J. S.

przeciwko Portowi Lotniczemu [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 lutego 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 27 sierpnia 2015 r.,

1) oddala zażalenie,

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące
postępowania w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2015 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 20 lutego 2015 r., oddalający powództwo H.S. i J. S. przeciwko Portowi Lotniczemu [...] o zapłatę odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości w wyniku utworzenia strefy ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi.

Pozwana wniosła na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na powyższy wyrok. Dochodząc jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P. zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 129 ust. 2 p.o.ś. w zw. z §§ 3, 4 i 8 uchwały /12 Sejmiku Województwa z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Lotniska [...] oraz naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 227 i 278 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym obejmuje jedynie przesłanki uzasadniające orzeczenie kasatoryjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, nie publ., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54 i z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, nie publ.). Jeżeli jego podstawą był art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Najwyższy bada, czy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Ocena nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r.,

IV CZ 53/14, z dnia 18 marca 2015, I CZ 30/15, z dnia 29 października 2015 r., I CZ 92/15 - nie publ.). Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, która może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym.

Konsekwentnie Sąd Najwyższy w postępowaniu, wszczętym zażaleniem opartym na art. 394¹ § 1¹ k.p.c., dokonuje oceny, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową w aspekcie przyjętej podstawy orzeczenia kasatoryjnego i w zależności od jej wyniku oddała zażalenie, albo uchyła zaskarżone postanowienie. Pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” budzi wątpliwości interpretacyjne. Przeważa jednak stanowisko, że nie można go wiązać z pominięciem rozpoznania części roszczeń lub wydaniem orzeczenia tylko co do części zgłoszonego żądania. Obejmuje ono zatem sytuacje, gdy sąd nie orzekł o istocie sprawy z tej przyczyny, że nietrafnie przyjął brak legitymacji czynnej lub biernej, zarzuty przedwczesności powództwa, przedawnienia lub prekluzji dochodzonego roszczenia. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00 (OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 409), z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00 (OSNP 2004, nr 3, poz. 46), z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 (OSP 2003, nr 3, poz. 36), z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03 (Monitor Spółdzielczy 2006, nr 6, s. 45) oraz z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11 (OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199) stwierdził, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. W wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10 Sąd Najwyższy przyjął, że pojęcie „istoty sprawy”, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnoprawnego, zatem ma miejsce, gdy sąd nie zbadał materialnoprawnej podstawy dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne. W wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11 przyjęto, że nierozpoznanie istoty sprawy dotyczy niezbadania roszczenia będącego podstawą powództwa, czy zarzutu

przedawnienia, potrącenia, a w postanowieniu z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, że nie chodzi o niedokładności postępowania, polegające na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności. W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07 (OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do nierozpoznania istoty sprawy nie dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie opiera się na przesłance procesowej lub materialnoprawnej unicestwiającej, lecz wynika z merytorycznej oceny zasadności powództwa w świetle przepisów prawa materialnego pozwanego, od którego powód domaga się odszkodowania i nie ustalił wysokości szkody, nie stanowi nierozpoznania istoty sprawy.

Podzielając powyższą wykładnię Sąd Najwyższy stwierdza, że Sąd drugiej instancji dokonał prawidłowej oceny podstawy uzasadniającej wydanie wyroku kasatoryjnego. W przedmiotowym wypadku doszło bowiem do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu przyjętym wyżej na skutek wadliwej oceny przez Sąd Rejonowy podstawy dochodzonego roszczenia, czego następstwem jest konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości w związku z roszczeniami odszkodowawczymi wywodzonymi z faktu zmniejszenia wartości nieruchomości ze względu na immisje powstałe wskutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania. Konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości występuje w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji nie przeprowadził w ogóle postępowania dowodowego albo przeprowadził dowody wyłącznie na okoliczności nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CZ 6/15 - nie publ.). Taka sytuacja nastąpiła w niniejszej sprawie, ponieważ sąd pierwszej instancji przeprowadzał jedynie dowody w zakresie obniżenia wartości nieruchomości wskutek ograniczeń ustanowionych wprost w rozporządzeniu o utworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania, czyli dotyczące jednej z potencjalnych podstaw faktycznych rozstrzygnięcia, pomijając dalsze okoliczności wskazane przez powodów w ramach podstawy faktycznej powództwa. Podkreślić należy, że w tym wypadku, mimo możliwości uzupełnienia czy ponowienia dowodów w postępowaniu apelacyjnym nie jest uzasadnione przejęcie przez

sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia dowodowego w zakresie niezbędnym do prawidłowego ustalenia podstawy faktycznej orzeczenia oraz rozważenia całego zebranego materiału, z uwagi na powstanie niebezpieczeństwa jednoinstancyjnego rozpoznania sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 7/15 - nie publ.).

Jak wskazano wyżej zagadnienia prawidłowości wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego pozostają poza zakresem kognicji Sądu Najwyższego. W obecnym postępowaniu zażaleniowym zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego nie mogą być zatem poddane ocenie w aspekcie merytorycznej zasadności.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.) i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.).

kc

jw